

Asia: VN/20317/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi koulutuskorvauksen lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koulutuskorvauksen lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallitus on osana valtionhallintoon kohdistuvia säästötoimia päättänyt lakkauttaa työn-antajan koulutuskorvauksen. Koulutuskorvausta ei enää maksettaisi 1.1.2026 tai sen jälkeen toteutettuihin koulutuksiin. KT on osallistunut työelämän sääntelyyn liittyviä valtionhallinnon säästötoimia ja toiminnan tehostamistarpeita käsittelevän työryhmän työhön. KT on jättänyt eriävän näkemyksen työryhmän mietintöön.

KT ei kannata koulutuskorvauksen lakkauttamista. KT myös toteaa, että esitysluonnos on ristiriidassa hallituksen tavoitteen kanssa, jossa se haluaa edistää työllisyyttä siten, että työuran aikaista osaamisen kehittämistä toteutettaisiin enenevässä määrin työn ohessa ilman työstä poissaoloa.

Koulutuksen korvaamisesta annetun lain tavoitteena on parantaa työnantajan mahdollisuuksia järjestää työntekijöilleen heidän ammatillista osaamistaan kehittävää koulutusta. Lain tavoite on toteutunut etenkin kunnissa ja hyvinvointialueilla. Esitysluonnoksesta (s. 12-15) ilmenee, että koulutuskorvaus on erittäin käytetty ja merkittävä taloudellinen tuki kuntien ja hyvinvointialueiden henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Vuoden 2024 suuntaa antavan Työllisyysrahaston korvaustilaston mukaan kaikki hyvinvointialueet ja lähes kaikki kunnat/kaupungit ovat saaneet koulutuskorvausta. Maksetun koulutuskorvauksen kokonaismäärästä yli 77 prosenttia on vuonna 2024 maksettu hyvinvointialueille ja kunnille. Korvausten määrät ovat olleet kunnille/kaupungeille ja hyvinvointialueille merkittäviä ja viisi eniten koulutuskorvausta saanutta työnantajaa saivat kukin yli 450 000 euroa. Kunnissa ja hyvinvointialueilla työnantajan maksamaan koulutukseen osallistuminen on myös yleisintä verrattuna muihin sektoreihin (esitys-luonnos s. 15).

Koulutuskorvaus on mahdollistanut ammatillisen osaamisen kehittämisen työpaikalla. Etenkin hyvinvointialueita koskee hyvin säänneltyt velvoitteet jatkuvaan henkilöstönsä kouluttamiseen (esitysluonnoksen s. 6-8). KT:n keräämien tilastojen mukaan vuonna 2023 hyvinvointialueiden henkilöstön täydennyskoulukseen osallistui 72 prosenttia hyvinvointialueiden henkilöstöstä (esitysluonnos s. 8). Koulutuskorvauksen käyttö kunnissa ja hyvinvointialueilla osoittaa vahvasti koulutuskorvausjärjestelmän toimivuutta.

KT:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksen viittaukset koulutusvähennykseen ja sen lakkauttamiseen, eivät ole vertailukelpoisia koulutuskorvaukseen nähden. Se, että aiemmin lakkautettu yksityisen sektorin koulutusvähennys poistettiin 1.1.2025 alkaen, koska vähennyksellä ei ollut saavutettu sille asetettuja tavoitteita, ei voi olla perustelu koulutuskorvauksen lakkauttamiselle. Koulutuskorvausjärjestelmä toimii tavoitteensa mukaisesti.

Koulutuskorvauksen lakkauttamisen vaikutus työllisyyteen arvioidaan esitysluonnoksessa vähäiseksi (s. 17). Luonnoksessa kuitenkin myös todetaan, että työuran aikainen kouluttautuminen ja oppiminen ovat olennaisia tekijöitä muuttuvassa työympäristössä. Edelleen kouluttautuminen ja oppiminen ovat myös keskeisessä asemassa työntekijän hyvinvoinnin, työkyvyn ja muutoksissa pärjäämisen kannalta. Kouluttautumismahdollisuuksien vähenemisellä on merkitystä yksittäisen työntekijän työssä menestymisen kannalta. (s. 18). KT:n näkemyksen mukaan koulutuskorvauksen lakkauttamisella voi näin ollen olla vähintäänkin välillisesti vaikutuksia myös työllisyyteen. Osaaminen on merkittävä osa työntekijän työkykyä. Mikäli työnantajalla ei ole enää taloudellisia resursseja tarjota koulutusta yhtä paljon kuin ennen, voi henkilöstön osaaminen ja sitä kautta työkyky heikentyä. Tämä osaltaan lisää työkyvyttömyydestä aiheutuvia julkisen sektorin kuluja ja vaikuttaa työllisyyttä heikentävästi.

Esitysluonnoksen mukaan koulutuskorvauksen kohdentuminen vastaa vuonna 2024 lakkautetun aikuiskoulutustuen kohdentumista. Aikuiskoulutustuki oli merkittävä osa julkisen sektorin jatko- ja täydennyskoulutuksen urapolkuja etenkin kuntien kasvatuksen ja koulutuksen toimialoilla sekä hyvinvointialueilla. Koulutuskorvauksen vaikutukset kohdistuvat pääasiassa naisiin. (s.11-12 ja 17.) KT:n näkemyksen mukaan koulutuskorvauksen lakkauttamisen yhteisvaikutukset aikuiskoulutustuen lakkauttamisen kanssa heikentää merkittävästi kuntien ja hyvinvointialueiden naisvaltaisten alojen osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä.

Esitysluonnoksessa todetaan, että koulutuskorvauksen lakkauttaminen vaikuttaa kohderyhmään kuuluvien osaamisen ylläpitämiseen vain, jos työnantaja koulutuskorvauksen lakkauttamisen myötä vähentää täydennyskoulutuksen tarjoamista työntekijöille (s. 17). Luonnoksessa arvioidaan myös, että koulutuskorvauksen poistuminen ei todennäköisesti tarkoita työntekijöiden kouluttautumisen merkittävää vähenemistä (s. 28). Esitysluonnoksessa on kuitenkin myös mainittu kuntien ja hyvinvointialueiden haastava taloudellinen tilanne ja todetaan myös tuleva sopeuttamistarve. Toisaalta todetaan, että kuntien ja hyvinvointialueiden on kehitettävä henkilöstönsä osaamista vastaamaan mm. isojen palvelureformien tarpeisiin. (s. 18). KT:n näkemyksen mukaan on

todennäköistä, että koulutuskorvauksen lakkauttaminen vaikuttaisi kuntien ja hyvinvointialueiden taloudellisiin edellytyksiin järjestää koulutusta ja ammatillista kehittymistä tukevaa täydennyskoulutusta. Osaamisen kehittämiseen suunnatun taloudellisen tuen poistamisella voi olla vaikutusta myös siihen, että taloudellisia resursseja edellyttävästä henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämisestä joudutaan leikkaamaan jatkuvien sopeutustoimien vuoksi.

KT toteaa, että esityksessä olisi tullut arvioida vaikutusta työnantajakuvaan sekä veto- ja pitovoimaan. Mahdollisuudet ammatilliseen kehittymiseen lisäävät alojen houkuttelevuutta. KT:n teettämän kyselyn (esitysluonnoksen s. 8) mukaan etenkin korkeasti koulutetut ovat osallistuneet aktiivisesti hyvinvointialueiden järjestämään täydennys-koulutukseen. Työnantaja ei välttämättä ole enää yhtä houkutteleva, mikäli mahdollisuus kouluttautumiseen vähenee. Kunnissa ja hyvinvointialueilla on merkittävä osaajapula, jonka tiedetään syvenevän entisestään merkittävästi esim. sote-alalla työikäisen väestön vähentyessä jo seuraavan viiden vuoden aikana vuoteen 2030 mennessä. Työvoiman riittävyys turvaamiseksi kaikki keinot työuran aikaisen jatkuvan oppimisen ja aikuiskoulutuksen tukemiseen ovat ratkaisevan tärkeitä. KT toteaa, että esitys-luonnoksella voi olla välillisesti vaikutusta myös asiakas- ja potilasturvallisuuteen, jos työnantajien mahdollisuudet henkilöstön osaamistason ylläpitämiseen ja kehittämiseen kapenevat.

KT toteaa, että esitysluonnoksen kappaleessa 2.4 (s. 8-10) mainitut valtion rahoittamat muut korvaukset sote- ja kasvatusalueille eivät ole vertailukelpoisia koulutuskorvaukseen nähden. Kyseiset korvaukset ovat mm. kompensatiota hyvinvointialueiden velvollisuudesta järjestää terveydenhuollon tutkintoon johtaviin koulutuksiin sisältyvää pakollista harjoittelua ja siihen liittyvää opetusta ja ohjausta. Koulutuskorvaus taas mahdollistaa työuran aikaista osaamisen kehittämistä.

Oikaisuvaatimuksen ja muutoksenhakuoikeuden myötä oikeus koulutuskorvaukseen tai koulutuskorvauksen määrä voi muuttua vielä sen vuoden jälkeen, jolloin koulutuskorvaus on myönnetty. KT toteaa, että mikäli koulutuskorvausta koskevat lait kumottaisiin, voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava mahdollisuus oikaisuvaatimuksen tekemiseen ja muutoksenhakuoikeuteen tulisi säilyä samoin kuin valtion rahoitusvastuun.

Laasio Susanna

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT - Minna Salli työmarkkinajuristi